

Protokoll fört vid enskild föredragning

Finansavdelningen
Allmänna byrån, F1

Beslutande
Minister
Roger Höglund

Föredragande
Avdelningsjurist
Sofia Higson

Justerat
Omedelbart

Nr 85

Utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om temporära vinstskatter inom elbranschen och branschen för fossila bränslen

ÅLR 2022/10062
212 F1

Beslut

Beslöts lämna utlåtande enligt **bilaga 1, F122E67**.

Hänvisning
VM160:00/2022

Kontaktperson
Avdelningsjurist Sofia Higson

Finansministeriet
Specialsakkunnig
Laura.puro@gov.fi

Finansministeriet
Statsrådet
Jussi.salokoski@gov.fi

Ärende

Utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om temporära vinstskatter inom elbranschen och branschen för fossila bränslen

Finansministeriet har den 9 december 2022 tillsänt landskapsregeringen en svensk översättning och begärt landskapsregeringens utlåtande om utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om temporära vinstskatter inom elbranschen och branschen för fossila bränslen. Propositionen i sin helhet finns inte på svenska. Finansministeriet har givit landskapsregeringen uppskov med tiden för inlämning av utlåtandet till 14 december. Den ursprungliga tiden för inlämning var 12 december.

I propositionen föreslås det att det stiftas en lag om tillfälliga vinstskatter inom elmarknaden och branschen för fossila bränslen samt att lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet ändras. Bakgrunden till förslaget är rådets förordning (EU) 2022/1854 om nödgärder i samband med höga energipriser samt de riktlinjer som regeringen fastställde vid budgetförhandlingarna hösten 2022.

I den föreslagna lagen föreskrivs om en ny tillfällig skatt på 33 procent på vinsterna för elföretagen skatteåret 2023. Skatten ska tillämpas utöver inkomstskatten på företagets vinster och ska inte vara avdragsgill i inkomstbeskattningen. Skattskyldiga är företag som producerar el och företag som säljer el antingen direkt till slutförbrukare eller för återförsäljning. Småskalig elaffärsverksamhet ska lämnas utanför skattskyldigheten. Skatten ska gälla elföretagens resultat av elaffärsverksamheten, som överskrider en avkastning på 5 procent räknat på det egna kapital som har bundits vid elaffärsverksamheten. Inkomster från ett eventuellt fast driftställe utomlands som är beläget hos ett företag i elbranschen ska inte beaktas i resultatet av elaffärsverksamheten.

Enligt den föreslagna lagen ska också vinsterna för företag inom sektorn för fossila bränslen under skatteåret 2023 temporärt omfattas av en ny 33 procents skatt. Skattskyldiga är företag vars omsättning till mer än 75 procent består av produktion av

råolja eller naturgas, tillverkning av förädlade oljeprodukter av råolja eller tillverkning av stenkolsprodukter. Skatten ska gälla företagets resultat av näringsverksamhet som överstiger en avkastning på 5 procent beräknat på företagets eget kapital enligt balansräkningen. Även denna skatt ska tillämpas utöver inkomstskatten och ska inte vara avdragsgill i inkomstbeskattningen.

Beskattningen av båda vinstskatterna verkställs och skatten uppbärs av Skatteförvaltningen. Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt. De ska tillämpas på beskattningen för skatteåret 2023.

Syftet med propositionen är att genomföra de temporära beskattningsåtgärder som EU-förordningen förutsätter på ett sätt som beaktar särdragen hos den finska energimarknaden utan att störa elmarknaden och investeringarna och som behandlar aktörerna i branschen så jämlikt som möjligt. I stället för det tak för marknadsintäkter på 180 euro per MWh som EU-förordningen stipulerar, har Finansministeriet valt att föreslå en tillfällig skatt på vinsterna på elmarknaden, som ministeriet anser är den enklaste och mest enhetliga lösningen. Syftet med propositionen är att genom en temporär skatt till staten skära ned de ökade vinster som elföretagen har haft på grund av det höjda elpriset.

Lagstiftningsbehörighet

Lagstiftningsbehörigheten inom beskattningen är delad mellan landskapet Åland och riket. Landskapet Åland har enligt 18 § 5 punkten i självstyrelselagen för Åland (1991:71) lagstiftningsbehörighet avseende landskapet tillkommande tilläggsskatt på inkomst och tillfällig extra inkomstskatt, landskapet tillkommande närings- och nöjesskatter, grunderna för avgifter till landskapet och kommunerna tillkommande skatter. Härutöver hör bestämmelser om energi och elmarknad huvudsakligen till området för näringsverksamhet, som enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Enligt landskapsregeringen ska den tillfälliga vinstskatten inom elbranschen och branschen för fossila bränslen anses vara en sådan skatt som faller under lagtingets lagstiftningsbehörighet. Lagtinget anses ha beskattningsbehörighet i fråga om sådana näringskatter som inte är konsumtionsskatter utan vilka såsom direkta skatter omfattar avkastningen av en viss bestämd näringsverksamhet (Se A. Jyränki, om Ålands staträttsliga ställning, sid. 66). Högsta domstolen, Ålandsdelegationen och grundlagsutskottet har i vissa fall bedömt lagstiftningsbehörigheten gällande av riket införda skatter. Grundlagsutskottet har bland annat behandlat näringskatt i grundlagsutskottets utlåtande gällande lag om reseskatt (GrUU 5/1991) och grundlagsutskottets utlåtande gällande lotteriskattelagen (GrUU 9/1992). Därutöver har Högsta domstolen gett sitt utlåtande om lagstiftningsbehörigheten gällande lag om resandeavgift (nr 2498 av den

7.11.1974) och Ålandsdelegationen i sitt utlåtande i gällande tonnagebeskattningen (Nr. 2/01).

Från dessa utlåtanden konstaterar landskapsregeringen att näringskatter anses utgöra en specialskatt på avkastningen av särskilda näringsgrenar, såsom varvsindustri, kvarnar, hantverk och apotek. Näringskatter har tidigare utformats som en extra pålaga till den allmänna inkomstskatten. Däremot utgör varken konsumtionskatter som debiteras av varu- eller serviceproducenten och påförs den slutliga konsumenten eller en skatt som i sak ersätter en inkomstskatt näringskatter.

Utkastet till proposition har inte i sin helhet översatts till svenska. Enligt 28 § i självstyrelselagen för Åland ska utlåtande hämtas av landskapet i fråga om lagar som har särskild betydelse för landskapet. Skriftväxlingspråket är svenska enligt 38 § självstyrelselagen och underlag för att lämna utlåtande ska i sin helhet lämnas på svenska till landskapsregeringen.

Landskapsregeringens synpunkter

Den temporära vinstskatten inom elbranschen och branschen för fossila bränslen riktas mot specifika näringar och deras avkastning. Vinstskatten ska debiteras utöver inkomstskatten och är inte avdragsgill i inkomstbeskattningen. Lagförslaget är således inte ett alternativ till eller ersättning för den allmänna inkomstskatten, utan är i likhet med de kännetecknen för näringskatt som grundlagsutskottet och Ålandsdelegationen fastställt, en extra pålaga till inkomstskatten. Inte heller är den föreslagna vinstskatten en konsumtionskatt; syftet med vinstskatten är tvärtom att skära ner elbolagens ökade vinster till följd av stigande elpriser. Avsikten är dessutom enligt EU-förordningen som ligger till grund för lagförslaget ((EU) 2022/1854) att fördela intäkterna från åtgärderna till elslutkunderna för att mildra effekterna av de höga elpriserna.

Grundlagsutskottet har ansett att en central fråga i behörighetsfördelningen varit att avgöra om avsikten med en ny skatt varit att beskatta en specifik näring hårdare än genom den allmänna inkomstskatten eller att belägga en särskild service med skatt, varvid skatten kan karakteriseras som en konsumtionskatt (GrUU 5/1991 rd, s. 2). Landskapsregeringen konstaterar att syftet med den temporära vinstskatten inom elbranschen och branschen för fossila bränslen är att minska de negativa effekterna av höga energipriser på konsumenterna och att åtgärda den höga avkastning som genereras av vissa energimarknadsaktörer. Det är således fråga om att lagstiftaren vill beskatta en specifik näring hårdare än genom inkomstskatten.

Mot bakgrund av det ovan nämnda och de i ärendet tillgängliga handlingarna på svenska anför landskapsregeringen att den nu föreslagna lagen om tillfälliga vinstskatter inom elmarknaden och branschen för fossila bränslen faller inom lagtingets lagstiftningsbehörighet, varför den inte blir tillämplig på Åland. Därför avser

landskapsregeringen föreslå en landskapslag för lagtinget som gör rikets lagstiftning tillämplig på Åland för att genomföra förordningen. Landskapsregeringen anser att det är nödvändigt att finansministeriet, om enighet i behörighetsfrågan inte kan uppnås, ska tillställa lagförslaget Ålandsdelegationen för ett utlåtande gällande lagstiftningsbehörigheten i enlighet med 56 § självstyrelselagen för Åland. I det fall Ålandsdelegationen skulle finna att lagförslaget faller under rikets lagstiftningsbehörighet är det viktigt att Åland omfattas av rikets eventuella stödåtgärder riktade till elslutkunder.

Minister

Roger Höglund

Avdelningsjurist

Sofia Higson

FÖR KÄNNEDOM

Ålands lagting, info@lagtinget.ax

Finansminister Annika Saarikko, annika.saarikko@vm.fi

Riksdagsledamot Mats Löfström, mats.lofstrom@riksdagen.fi

Ålandsdelegationens ordförande Peter Lindbäck, peter.lindback@ambetsverket.fi